

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

SENIOR FASE

GRAAD 9

NOVEMBER 2016

**EKONOMIESE- EN BESTUURSWETENSKAPPE
MEMORANDUM**

PUNTE: 200

Hierdie memorandum bestaan uit 9 bladsye.

AFDELING A**VRAAG 1: MEERVOUDIGEKEUSE-VRAE**

1.1	C √√	(2)
1.2	B √√	(2)
1.3	C √√	(2)
1.4	A √√	(2)
1.5	B √√	(2)
1.6	A √√	(2)
1.7	B √√	(2)
1.8	B √√	(2)
1.9	C √√	(2)
1.10	C √√	(2)
		[20]

VRAAG 2

2.1	sakeplan √√	(2)
2.2	bedryfsbate √√	(2)
2.3	verbruikers √√	(2)
2.4	oorspronklike faktuur √√	(2)
2.5	beplande √√	(2)
		[10]

VRAAG 3

3.1	C √√	(2)
3.2	M √√	(2)
3.3	E √√	(2)
3.4	A √√	(2)
3.5	F √√	(2)
3.6	K √√	(2)
3.7	H √√	(2)
3.8	B √√	(2)
3.9	D √√	(2)
3.10	I √√	(2)
		[20]

VRAAG 4

4.1	Globale ekonomie √√	(2)
4.2	kredietnota √√	(2)
4.3	mark √√	(2)
4.4	onttrekkings √√	(2)
4.5	begroting √√	(2)
		[10]

TOTAAL AFDELING A: 60

AFDELING B: DIE EKONOMIE**VRAAG 5****5.1 KOLLEKTIEWE BEDINGING**

'n Stelsel waar een persoon of 'n klein groepie mense onderhandel namens 'n groot groep waar almal lede is. ✓✓ (2)

5.2 Lone en werksomstandighede. ✓✓ (2)

5.3 Antwoorde van leerders mag verskil, maar moet die volgende sleutelwoorde insluit:

- Leiers is gewoonlik goed vertrouwd met wetgewing wat werkers raak ✓
- Die veronderstelling is dat wanneer werkers ✓ in 'n groep ✓ onderhandel
- werkgewers meer gewillig sal wees om na hulle te luister ✓ (Enige 4 x 1) (4)

- 5.4
- 1922 groot staking is begin deur wit mynwerkers in Suid Afrika ✓
 - Swartes was nie toegelaat om by vakbonde aan te sluit nie ✓
 - 1940–1946 toename in vakbond stakings; ✓
 - Daar was 'n groot staking deur swart mynwerkers ✓
 - 1955–1956 SACTU ... die Suid-Afrikaanse Kongres van Vakbonde word gevorm ✓
 - Raad van nie Europese vakbonde het ook na vore gekom. ✓
 - Hulle het met die ANC-unies saamgewerk. ✓
 - 1973 grootste staking in Durban ... het gelei tot die Swart Arbeidswysigings Wet van 1973 ✓
 - Die wet het ten doel gehad om die uitbuiting van swart werkers te voorkom. ✓
 - 1979 Swart vakbonde geregistreer en is toegelaat om werkers wetlik te organiseer. ✓
 - 1982 NUMSA (National Union of Mine workers) is gevorm. ✓
 - 1985 – COSATU (Congress of South African Trade Unions) gestig. ✓
 - Die vakbonde plaas druk op die apartheidsregering om te verander. ✓
 - Hierdie aksie het gelei tot die ontbanning van politieke organisasies. ✓
 - 1990: COSATU, ANC en SAKP (Suid Afrikaanse Kommunistiese Party) vorm 'n drieledige alliansie. ✓
 - 1994 verkiesings het gelei tot die stigting van die NEOAR (Nasionale Raad van Arbeid en Ekonomiese ontwikkeling). ✓
 - NEDLACK gestig uit COSATU, FEDUSA en NACTU. ✓ (Enige 8 x 1) (8)
- 5.5 Tydens die apartheidera, vanaf 1948 tot 1994, het vakbonde 'n belangrike rol gespeel in die ekonomiese en politieke stryd wat demokrasie ✓ teweeggebring het. In 1985 het klein vakbonde saamgesmelt om die Kongres van Suid Afrikaanse Vakbonde (COSATU) te vorm, ✓ wat by 'n ander organisasie genaamd die UDM aangesluit het. ✓ Saam het hulle deel van die United Democratic Union (UDM) gevorm. Die UDM het bestaan uit 'n groot aantal groepe wat teen apartheid ✓ gekant was. In Augustus 1992, het drie miljoen werkers ter ondersteuning van vrede en demokrasie ✓ gestaak. Hierdie staking word as die grootste staking ooit in Suid Afrika, ✓ beskou. (Enige 2 x 1) (2)

- 5.6 • Leerders moet hulle eie voorbeelde verskaf. Hulle moet noem dat vakbonde plek maak vir 'n opgevoede arbeidsmag ✓ wat gerespekteer word en aangemoedig word om hulle vernuf te verbeter. ✓ Verseker gesonde dialoog tussen werknemers en werkgewers ✓ in 'n omgewing waar die regte van werkgewers en werknemers deur die wet beskerm word. ✓
- Aangesien die regte van beide werknemers en werkgewers beskerm word, dra vakbonde by tot volhoubare groei en ontwikkeling. ✓ 'n Besigheid wat sy werkers uitbuit, groei nie en is nie volhoubaar nie. ✓ 'n Besigheid wat sy werkers respekteer en hulle vaardighede ontwikkel, ✓ skep 'n klimaat vir volhoubare groei en ontwikkeling. ✓
- Sterk vakbonde kan baie druk op die regering uitoefen om geld op projekte en dienste spandeer wat groei en ontwikkeling bevorder. ✓
Byvoorbeeld: deur meer geld op die bevordering van infrastruktuur te bestee, ✓ sal meer werkgeleenthede geskep ✓ en hulp verleen word met ontwikkeling van vervoer en kommunikasie-netwerke, ✓ wat noodsaaklik is vir volhoubare groei en ontwikkeling. ✓
- Vakbonde kan 'n beroep op die regering doen om besteding op opleiding ✓ te verhoog. ✓ Byvoorbeeld, deur die daarstelling van SETA's word die opleiding van werkers in verskeie industrieë aangemoedig. ✓
- Vakbonde verseker dat werkers 'n billike loon verdien, ✓ wat produktiwiteit, bevorder ✓ en 'n positiewe bedrae tot groei maak. ✓
- Verseker 'n veilige werkomgewing ✓ en goeie werksomstandighede en ✓ bevorder ook dus produktiwiteit. ✓
- Deur middel van onderhandeling, kan geskille met werkgewers op 'n ordelike wyse gehanteer word. ✓ Sodoende word onderbrekings, wat ontwrigting veroorsaak, uitgeskakel, ✓ omdat daar nie met individue onderhandel word nie. ✓
- (Enige 8 x 1) (8)

5.7 5.7.1 Regering ✓✓

5.7.2 Finansiële instellings ✓✓

5.7.3 Huishoudings ✓✓

5.7.4 Finansiële instellings ✓✓

5.7.5 Besighede ✓✓

5.7.6 Huishoudings ✓✓

5.7.7 Finansiële instellings ✓✓

(7 x 2) (14)

TOTAAL AFDELING B: 40

AFDELING C

VRAAG 6

6.1 6.1.1 KONTANTONTVANGSTEJOERNAAL VAN ROSENBERG
HANDELAARS VIR MEI 2015 (KOJ5)

Dok nr.	Dag	Besonderhede	Ontleding van ontvangste	Bank	Verkope	Koste van verkope	Debiteure Kontrole	Diverse rekeninge Bedrag	Rekening Beson.
446	01	A Rosenberg	19 600					19 600,00√	Kapitaal
447		Duzi Eiendomme	1 200,00	20 800,00√				1 200,00√	Huur ontvang √
448	10	L May	2 614,80				2614,80√		
449		M Solomon	5 525,00	8 139,80√			5 525,00√		
KRR	14	Verkope	1 809,00		1 809,00√	1 340,00√			
450		S Fontana	1 500,00	3 309,00√			1 500,00√		
				32248,80	1 809,00	1 340,00	9 639,80	20 800	

(12)

6.1.2 KONTANTBETALINGSJOERNAAL VAN ROSENBERG HANDELAARS
VIR MEI 2015 (KBJ5)

Dok nr.	Dag	Besonderhede	Bank	Handels-voorraad	Lone	Krediteure Kontrole	Diverse Bedrag	Rekeninge Besonderhede
313	02	Chowan	6 653,00	6 600			53,00	Skryfbehoeftes
314	09	Cash	2 650,00		2 650,00			
315	23	C. Beku	2 660,00			2 660,00		
316	28	Solo Versekeraars	320,00				320,00	Onttrekkings
317	31	Stadsraad	1 008,00				356,00	Water en elektrisiteit
							652,00	Onttrekkings
			13 291	6 600	2 650	2 660	1 381	

(16)

6.1.3 DEBITEUREJOERNAAL VAN ROSENBERG HANDELAARS VIR MEI 2015
(DJ5)

Dok nr.	Dag	Debiteur	Fol.	Verkope	Koste van verkope
91	03	L. May	D1	894 60	497 00
92	08	S. Fontana	D2	1 429 20	794 00
93		L. May	D1	934 20	519 00
94	22	M. Solomon	D3	1 548 00	860 00
				4 806 00	2 670 00

(8 ÷ 2) (4)

6.1.4 KREDITEURJOERNAAL van Rosenberg Handelaars vir Mei 2015 (KJ5)

Dok nr.	Dag	Krediteur	Fol.	Krediteure kontrole	Handel-voorraad	Diverse rekeninge		
146	04	C. Beku	C1	650,00	650,00	Bedrag	Fol.	Details
147	12	A. Botha	C2	1 800,00	1 800,00			
148	26	A. Botha	C2	2 266,00	1 334,00			
						932,00		Verpakk. materiaal
				4 716	3 784	932,00		

(8 ÷ 2) (4)

6.2 ALGEMENE GROOTBOEK VAN ROSENBERG HANDELAARS

BALANSSTAAT AFDELING:

6.2.1 Dt KAPITAAL (B1) Kt (3)

2015					2015				
					Mei	01	Balans	b/d	160 400,00
							Bank	KOJ5	19 600,00
									180 000,00

6.2.2 Dt HANDELSVOORRAAD (B2) Kt (8)

2015					2015				
Mei	01	Saldo	a/d		Mei	31	Koste van verkope	KOJ	1 340,00
	31	Bank	KBJ				Koste van verkope	DJ	2 670,00
		Krediteure kontrole	KJ				Saldo	o/d	40 728,00
									44 738,00
2015									
Junie	01	Saldo	a/d						

6.2.3 Dt

DEBITEUREKONTROLE (B3)

Kt

2015				2015				
Mei	01	Saldo a/d	9 062,00	Mei	31	Bank	CRJ	9 639,80
	31	Verkope	4 806,00			Saldo	o/d	4 228,20
								13 868,00
			13 868,00					
2015								
Junie	01	Saldo a/d	4 228,20	(ww)				

(5)

6.3 DEBITEUREGROOTBOEK VAN ROSENBERG HANDELAARS

6.3.1 FONTANA (D2)

Datum	Besonderhede/ Dokument	Fol.	Debiet(+)	Krediet(-)	Saldo
2015					
Mei	01	Rekening gelewer			1 230 00
	08	Faktuur nr. 92	1 429 20		2 659 20
	14	Kwitansie nr. 450		1 500 00	1 159 20

(8 ÷ 2) (4)

6.4 KREDITEUREGROOTBOEK VAN ROSENBERG HANDELAARS

6.4.1 A BOTHA (C2)

Datum	Besonderhede/ Dokument	Fol.	Debiet(-)	Krediet(+)	Saldo
2015					
Mei	01	Rekening gelewer			1 650 00
	12	Faktuur nr. 147		1 800 00	3 450 00
	26	Faktuur nr. 148		2 266 00	5 716 00

(8 ÷ 2) (4)

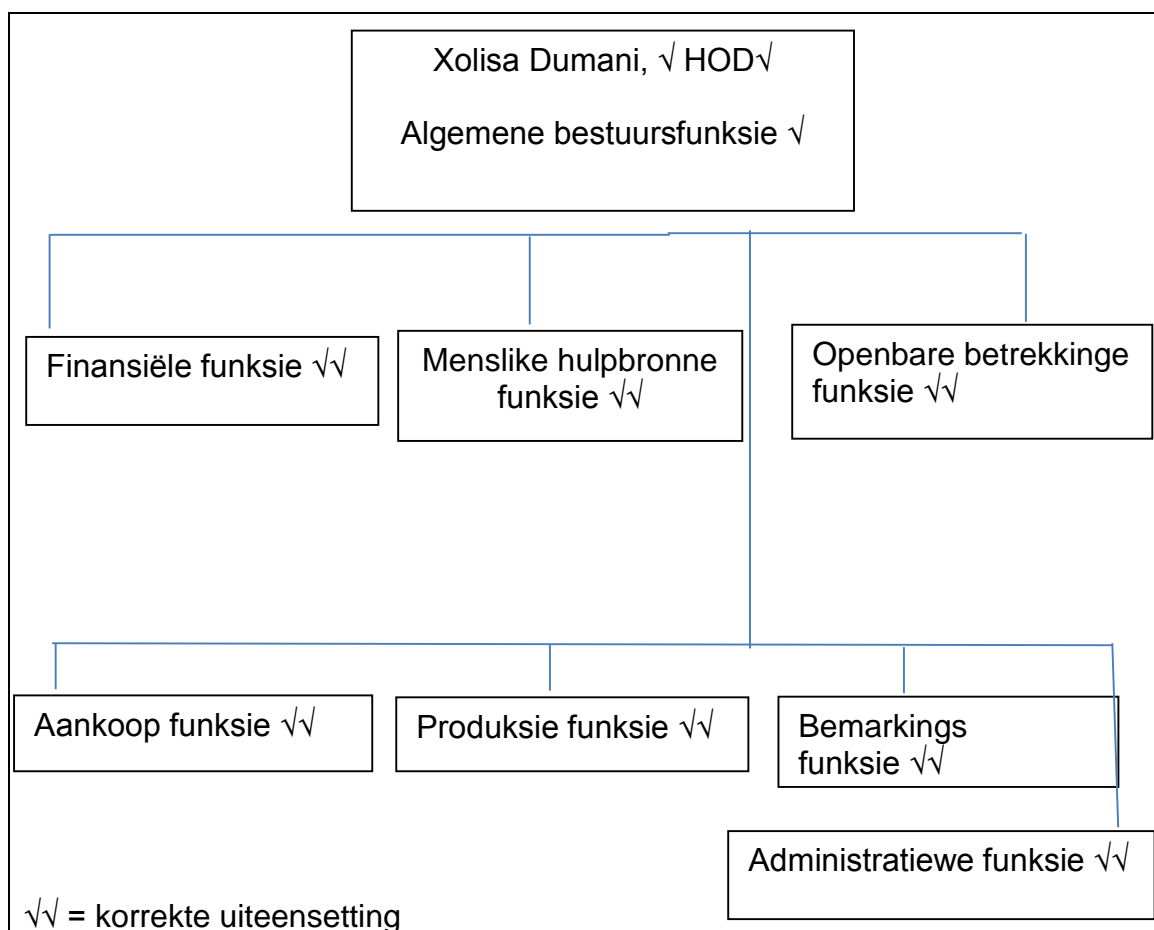
TOTAAL AFDELING C: 60

AFDELING D: ONDERNEMINGSKAP**VRAAG 7**

- 7.1 7.1.1 Bemarking ✓
- 7.1.2 Openbare betrekkinge ✓
- 7.1.3 Algemene bestuur ✓
- 7.1.4 Menslike hulpbronne ✓
- 7.1.5 Administrasie ✓
- 7.1.6 Aankope ✓
- 7.1.7 Produksie ✓
- 7.1.8 Finansies ✓

LET WEL: Leerders se antwoorde moet in die korrekte volgorde wees.

(8)

7.2 Organogram van die besigheidsfunksies van XD Kleremaatskappy

(20)

- 7.3 Risiko bestuur ✓✓ (2)
- 7.4 Werkende ouers ✓ met jong kinders ✓ tuis. Hierdie deel van die teikenmark kan bekostig ✓ vir goeie kwaliteit kinderklere te betaal. ✓ Grootouers kan 'n groot deel van die teikenmark wees. ✓ (4)
- 7.5 7.5.1 Openbare betrekkinge ✓ – die maatskappy maak kinderklere. ✓ (2)
- 7.5.2 Dit skep die geleentheid vir gunstige openbare betrekkinge ✓ aangesien vroeë kindersorg is 'n kritieke ontwikkelingstadium vir jong kinders is ✓ en om hierdie gebied te teiken ✓ is 'n goeie sosiale strategie vir XD Kleremaatskappy. ✓ (4)

TOTAAL AFDELING D: 40
GROOTTOTAAL: 200